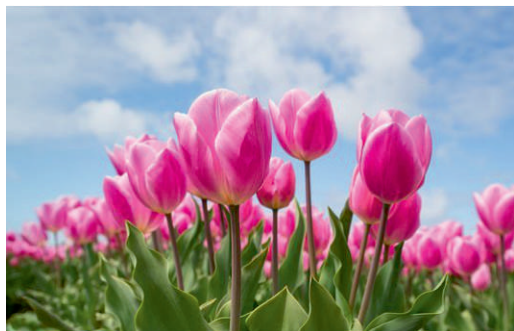

NUDZ

letter

4-5 | 2020

1 NUDZ v čase koronaviru

Úvodník Cyrila Höschla

Vliv „koronavirového“ zpravodajství na psychické zdraví Já a Covid-19

4 Představujeme

Dendritic Spine Research in the Department of Experimental Neurobiology (RP1) / Výskum dendritických trňov vo výskumnom pracovisku Experimentálnej neurobiológie (VP1) Centrum transferu technológií NUDZ Uspěli jsme v programu EU Rights, Equality and Citizenship

Interní grantová soutěž 2021: Ohlédnutí za loňskou stíží ve Freiburgu a Úloha ve virtuální realitě pro disertační práci

8 Vzdělávací aktivity, semináře

8 Lidé v NUDZ

9 Seznamte se... s novými interními předpisy

Doporučené postupy pro třídění, identifikaci a poskytování zdravotních služeb u pacientů s podezřením na onemocnění Covid-19 Čerpání dovolené

9 Stalo se

Adjunctt Researcher a Adjunct Professor Návštěva děkana 3. LF UK Novela zákona 130 je malá, ale významná

10 NUDZ v číslech

RIV 2019

12 Blahopřejeme

PhDr. Petr Winkler obhájil titul PhD

13 Příběh

Trichotillomanie

13 Aktuality IS

Novinky knihovního fondu Publikace

14 Humor – židovské anekdoty

15 Zážitky poutníka

Prolistovat si devět století starý Korán?

NUDZ v čase koronaviru

Vážení a milí spolupracovníci,

v poslední době ze všech stran neslyšíme o ničem jiném než o koronaviru a mnozí z nás tím můžeme být již překrmeni. Navzdory tomu i na úrovni, na jaké se nachází naše pracoviště, stojí za to si připomenout několik důležitých okolností, jež mohou ulevit našim obavám, spojit naše síly, zvýraznit naši soudržnost a pospolitost a pomoci překonat drobné animozity, rozpory a názorové rozdíly, jež jsou v každé společnosti přirozené, ale v určitých dobách mohou být kontraproduktivní, ne-li ohrožující.

Je třeba stále mít na mysli, že Covid-19 je jenom jedna z mnoha nemocí, jež zatěžují naše zdravotnictví a představují významné břemeno pro naši společnost, a že dosud, přes veškerou hrozivost rychlého šíření, není zdaleka tím největším socioekonomickým a dokonce ani zdravotním břemenem, kterému čelíme. Nezapomeňme, že u nás v průměru každý měsíc zemře na 7500 občanů starších 65 let. Za březen 2020 zemřelo na Covid-19 celkem 31 osob všech věkových kategorií. Řada nemocí – z našeho oboru např. afektivní poruchy, psychózy a degenerativní onemocnění typu Alzheimerovy demence – představují socioekonomické břemeno v desítkách a celkově až stovkách miliard korun ročně, na což se běžně zapomíná. Je dobré si to připomenout proto, abychom si uvědomili, jak adekvátní opatření v boji s šířící se infekcí nasazujeme a do jaké míry efekt těchto opatření převyšuje jejich negativní dopad. Přestože u nás na silnicích zemře každý rok více než 500 lidí, nikoho ani nenapadne kompletně zakázat silniční provoz. Položilo by to ekonomiku. Pět set životů za takový zákaz prý nestojí. Nestojí? Vtip je v tom, že hodnota každého lidského života je nezměrná a otázky, jež daleko přesahují prosté „má dáti – dal“ a jsou otázkami pohříchu filozofickými, etickými a humanistickými, nelze zredukovat na vyčísitelná socioekonomická břemena. Nicméně právě proto je třeba naši současnou situaci uvažovat v celkovém kontextu.

Již nyní můžeme říci, že koronavirová infekce a opatření v souboji s ní zavedená mají a budou mít závažné dopady ekonomické, společenské, politické, zdravotnické a možná promění i celkovou atmosféru a způsob života na naší planetě. K těm ekonomickým dopadům patří prudký hospodářský pokles o jednotky, ale spíše desítky procent hrubého domácího produktu ve všech vyspělých zemích světa. Z těch společenských dopadů to je vlastně od ekonomického pádu odvozený nárůst nezaměstnanosti, a tudíž chudoby a všech negativních jevů s ní spojených, jako jsou kriminalita, závislost na alkoholu a na drogách. Rozpočtové škrty odnese tzv. nadstavba, jako je kultura a sport, a teprve tehdy se může ukázat, jak je pro zdravý život země důležitá. Mezi politické dopady patří nepochybně to, že pandemie je už dnes silným politikem a je velmi marketingově zneužitelná a využitelná k obhajobě různých partikulárních zájmů a někdy i nebezpečných politických cílů.

Ke zdravotnickým dopadům patří především to, že úsilí, jež je nyní nasměrováno do zvládnutí koronavirové pandemie, chybí v jiných částech medicíny, které jsou ve svých důsledcích stejně důležité jako infekční lékařství či epidemiologie. To se týká také psychiatrie.

Přítom infekce Covid-19 má významné přímé a nepřímé dopady také v oblasti psychologické a neuropsychiatrické.

Přímé důsledky jsou vyvolány koronavirem a zahrnují ve zcela ojedinělých případech neuropsychiatrické komplikace. Jsou to jednak následky hypoxie při plicním postižení, např. stavy změněného vědomí a narušení kognitivních funkcí, a jednak encefalopatie, projevující se otokem mozku, vzácně nekrotizující, spojená též s deliriem, se záchvaty podobně jako při epilepsii a „mrtvicí“. Léčba je zatím symptomatická podle typu projevů. Základem je zvládnutí primárního onemocnění (okysličení mozku).

Nepřímé dopady nejsou způsobeny koronavirem, nýbrž restriktivními protiepidemickými opatřeními. Ty jsou potenciálně mnohem dalekosáhlejší. Patogenní je především izolace při zákazu shromažďování a návštěv. Samota je, zejména ve vyšším věku, rizikovým faktorem rozvoje deprese. Deprese představuje v ČR ekonomické břemeno přes 30 miliard Kč ročně a je významným rizikovým faktorem sebevražednosti. Většina sebevražd starých lidí souvisí s opuštěností a s depresí. Sebevražednost také koreluje s rozvodovostí, abúzem alkoholu a s nezaměstnaností. Rozvodovost může stoupnout v důsledku nárůstu domácího násilí vinou izolace na malém prostoru. Izolace a omezení aktivit také zvyšují spotřebu alkoholu. Nezaměstnanost je průvodním jevem hospodářského poklesu, jenž je důsledkem restriktivních opatření a zastavení výroby, provozů, obchodů, služeb a škol. Rizikovým faktorem pro rozvoj deprese je rovněž distres a dlouhodobě nepříznivé podmínky. Distres je spojen se zvýšenou produkcí kortikoidů. Kortikoidy jednak mohou zhoršovat či vyvolat diabetes a působit hypertenzi, jednak potlačují imunitu. Nedostatečná imunitní obrana, diabetes a hypertenze významně zvyšují riziko úmrtí na Covid-19. Nedostatek odvodů do státního rozpočtu při poklesu HDP povede k prohloubení podfinancování celého zdravotnictví a tím ke zhoršené péči o nemocné jinými, daleko závažnějšími chorobami, než je Covid-19. Oběti takto vyvolaného nedostatku péče bude třeba připočítat k celkové bilanci zisků a ztrát způsobených epidemiologickými opatřeními v souvislosti s Covid-19. Při hospodářském poklesu lze navíc počítat se zpomalením reformy psychiatrické péče, což by mohlo negativně ovlivnit její kvalitu a duševní zdraví obyvatelstva na dlouhá léta. Ta dobrá zpráva snad je, že nyní stojíme před rozhodnutími, jež mohou rozvoji nepřímých důsledků do značné míry předejít. Mnozí zodpovědní politici si to již uvědomují a po původním nadšení pro „utemování“ celé země začínají pomalu otáčet kormidlo. Proti tomu, že tak činí opatrně, nelze nic namítat, ale nesmějí přestat a musí být v návratu do původního stavu prosperity důslední. Snad do té doby příliš nezlenivíme.

Výše uvedené neznamená, že bychom měli epidemiologická rizika spojená s koronavirovou infekcí jakkoli podceňovat. Drastická epidemiologická opatření a restriktce v počátku epidemie u nás byla jistě oprávněná a přinesla určité ovoce. Musíme si však uvědomit, že zpomalení epidemie neznamená její zastavení. Dojde sice ke zpomalení průchodu úzkým hrdlem zdravotního systému, jakým je kapacita lůžek a personálu na jednotkách intenzivní péče a počet ventilátorů nutných ke zvládnutí virových pneumonií, avšak zpomalí se tím též do značné míry i vytvoření skupinové imunitní obrany, která vzniká tak, že nakaženým jedincům s mírným či žádným klinickým průběhem zůstává po určitou dobu imunita, která před tímtež virem chrání, a omezuje tak možnost jeho dalšího šíření. Lapidárně řečeno, pro mladé lidi mimo rizikové skupiny by mohlo platit, že je „lepší to mít za sebou než před sebou“. Pro celou společnost by pak bylo nejlepší, kdyby dokázala ochránit rizikové jedince a nezastavit přitom veškerou ekonomiku, služby, pohostinství, turistický ruch a zejména nenarušit vzdělávací soustavu a fyzickou kulturu (sport).

Mezi ony rizikové skupiny obyvatel patří jedinci starší 70 let a nemocní s komorbiditami, ať již plic, srdce či jater nebo s diabetem, vysokým krevním tlakem, autoimunními chorobami a zejména s onkologickými onemocněními.

Všichni ostatní mohou na koronavirovou infekci nahlížet více méně jako na jednu z vln závažného virového onemocnění (chřipky), na jaké jsme si v posledních desetiletích zvykli (ptačí chřipka, prasečí chřipka, MERS, SARS, Ebola). Často si mnozí z nás kladou otázku, jak se s touto náročnou životní situací vypořádat. Je to případ od případu různé, jiné rady platí pro extroverty, jiné pro introverty, jiné pro ty, kdož se pohybují málo, zase jiné pro ty, kdož se pohybují příliš. Nicméně je několik obecných zásad, které mohou návodně každému napovědět, na co by se mohl při zvládnutí ať již nouzového stavu nebo ohrožení infekcí, zaměřit.

(1) Je třeba si uvědomit, že být pozitivní ještě neznamená být klinicky nemocný.

(2) Být klinicky nemocný ještě neznamená být těžce nemocný.

(3) Být těžce nemocný ještě neznamená zemřít. Zdá se totiž, že vzhledem k promořenosti populace koronavirem se nakonec úmrtnost na tuto infekci počítá ve zlomcích procent.

(4) Nejlepším lékem proti izolaci je mezilidská komunikace. Nemůže-li být skutečná (zavřené hospody, kina a divadla), může být alespoň virtuální (informační technologie, sociální sítě).

(5) Největším nepřítelem ponorkové nemoci je nemožnost úniku z uzavřeného prostoru. Zde pomůže dohoda u lidí odkázaných na společný pobyt 24/7, že si v určitý domluvený čas dopřejí samoty a respektu k soukromí toho druhého.

(6) Nepřítelem naší imunitní obrany je distres, tedy stres, při kterém nemáme vliv na události. Zde je třeba dbát na určitou duševní hygienu a vyhnout se situacím, jež jsou pro nás neřešitelné. A jestliže se do nich dostaneme, tak si uvědomit jejich bezvýznamnost z globálního hlediska. Prostě to, že je na mne protivná manželka nebo sused, je ve srovnání s celoplanetární krizí naprosto zanedbatelná maličkost.

(7) Kardiovaskulárním chorobám, nadváze a poklesu imunity, tedy stavům, jež zvyšují riziko postižení koronavirovou infekcí, brání aerobní pohyb. Důraz by měl být tedy kladen na pohyb venku, nejlépe ve volné přírodě; jsem-li v ní sám, tak bez roušky, abych mohl dobře dýchat. A když už nejsem aktivním sportovcem, tak alespoň rychle kráčet, neboť rychlá chůze prokazatelně k této prevenci stačí.

(8) V neposlední řadě je to důraz na pestrou stravu s dostatkem ovoce, zeleniny a vitamínů. Naštěstí ani nouzový stav a uzavření některých obchodů a zařízení dosud nesnížily dostupnost širšího spektra potravin, takže to není podmínka nespílitelná.

(9) Humor léčí! Hodně se smějme, bavme a žertujme. Pomáhá to a Češi jsou na to mistři!

(10) A konečně – dbejme na to, abychom měli dostatek spánku.

Mezi sebou si snad tato trivia ani nemusíme připomínat, ale připomínám je proto, že se nás na to mnozí opakovaně ptají a od nás se očekává, že budeme působit pozitivně, leč realisticky, že budeme uklidňovat, ale nevyvolávat nadměrná očekávání a že budeme navrhopvat schůdná řešení pro ty, kdož svou situaci vnímají jako neschůdnou.

Na tomto místě bych všem v NUDZ chtěl opravdu moc poděkovat a vyslovit veliké uznání za to, jak u nás dosud „koronavirová doba“ probíhala a probíhá. Zejména zde rád vyzdvihuji práci sester a lékařů na klinice, která v různých modech jede non-stop a velice rychle se organizačně adaptovala na novou situaci, a také všech, kdo se podílejí na běžící administrativě a správě a udržování chodu budovy. S přispě-

ním vás všech nás koronavirová rána zatím příliš nezasáhla, a můžeme tak sloužit jiným.

Výzkumníkům přeji, aby se jim podařilo rychle „nahodit řemen“ a řešit granty a plnit výstupy a úkoly, které před sebou měli ještě před „pandemií“.

Pevně věřím, že se nám podaří nejenom v NUDZ, ale v celé zemi, touto zatěžkávací zkouškou projít bez větších zdravotních či ekonomických ztrát a že se náš společenský život

vrátí brzy do původních kolejí. Přeji všem jasnou mysl a slunce v duši i na obloze. Těším se brzy na shledání v normálních časech.

Cyril Höschl

(V příspěvku jsou částečně použity texty CH z Kolodějských novin 1/2020 a Reflexu 19/2020)

■ Vliv „koronavirového“ zpravodajství na psychické zdraví (z tiskové zprávy NUDZ 16. 4.)

.Tým doc. Kesnera se dlouhodobě specializuje na zkoumání psychologických a neurálních mechanismů vnímání obrazů, včetně mediálních obrazů a textů. Ještě před vypuknutím pandemie koronaviru Covid-19 tak vznikl projekt „Vliv mediálních zpráv na duševní zdraví: kognitivní a neurální mechanismy“. V reakci na pandemii, která se neočekávaně stala zcela dominujícím zpravodajským tématem i psychickým stresorem, vědci aktualizovali dotazníkovou část pro prakticky každého, kdo má přístup k internetu. První fází projektu je sběr dat od co nejrozsáhlejšího vzorku české populace dotazníkovou formou. V krátkém online dotazníku jsou dotazy na to, jaké mají respondenti pocity, obavy a také

Události a opatření kolem pandemie Covid-19 výrazně zasáhly životy lidí po celém světě, a není tedy divu, že celá situace značně ovlivňuje i naši psychiku.

na to, jakým způsobem využívají zpravodajská média. Účast není omezena věkem, vzděláním, místem bydliště ani dalšími faktory, naopak je vítáno, aby bylo spektrum respondentů co nejširší. Zhruba za půl roku, kdy vědci předpokládají, že bude situace již klidnější, budou respondenti e-mailem vyzváni, aby vyplnili druhou část dotazníku. Vzhledem k mimořádnosti epidemie předají vědci zpracované výsledky ještě před publikováním odborníkům, kteří se v Česku věnují komplexní odpovědi na pandemii.

https://forms.nudz.cz/fill/default/mZkCN7CSL7tAAQ8?-fbclid=IwAR2abfKvWevid0Ft4rIGHs6R_PuQXuKOm_V_lkEmjLJh3BD_V5GdYDXdKfY

■ Já a Covid-19 (z tiskové zprávy NUDZ 22. 4.)

Sběr dat probíhal formou on-line dotazníku ve dnech 3.–14. dubna a výsledný výběrový soubor obsahoval 2 454 respondentů. Z toho bylo 1 285 žen, 1 112 mužů a 57 osob, které se identifikovaly jako trans muži (24), trans ženy (3) nebo nebinární, genderqueer či genderově fluidní osoby (18). Respondenti v rámci vzorku relativně dobře reprezentovali jednotlivé kraje, Studie se zaměřila na zhodnocení stavu duševního zdraví, zejména pak na zjištění přítomnosti depresivních či úzkostných problémů, a to v posledních 2 týdnech s ohledem na aktuální situaci. Z výsledků vyplynulo, že 42 % žen a 57 % mužů nemělo žádné duševní potíže, a jejich stav tak byl normální. Lehké duševní potíže značily výsledky u 35 % žen a 28 % mužů. Středně závažné a vysoce závažné duševní potíže pak vycházely u 23 % žen a 15 % mužů. Z toho výsledky 14 % žen a 10 % mužů ukazují na přítomnost

Dr. Pitoňák zorganizoval studii, která zkoumala jaké je aktuální duševní zdraví Čechů v době koronavirové pandemie, jak se obávají nákazy, zda se v tomto období setkali s nějakou formou diskriminace a jak hodnotí účinnost přijatých opatření.

úzkostných potíží a výsledky 15 % žen a 8 % mužů na přítomnost deprese, oba druhy potíží se často překrývají. Celkem 17 % (tj. 428) respondentů připustilo, že měli v posledním měsíci nějaké sebevražedné myšlenky. Ve vysoce závažném riziku sebevraždy pak bylo téměř dvojnásobek mužů (13 %) oproti ženám (7 %). Z celkového počtu 2 454 respondentů se 269 osob (11 %) setkalo v posledních 2 týdnech s nějakou formou diskriminace či jiného druhu nevhodného chování v důsledku nemoci Covid-19. Další

výsledky studie týkající se toho, jak se Češi obávají nákazy či jak hodnotí zavedená protikoronavirová opatření lze najít na <https://www.queergeography.cz/ja-a-covid-19-vysledky>. Studie proběhla ve spolupráci s vědecky-popularizačním spolkem Queer Geography.

Další aktivity spojené s výzkumem Covid-19 najdete na home page: webu NUDZ a home page intranetu NUDZ pod odkazem/obrázkem

Výzkumné a podpůrné aktivity NUDZ v souvislosti s pandemií COVID-19

■ Dendritic Spine Research in the Department of Experimental Neurobiology (RP1) Výskum dendritických trňov vo výskumnom pracovisku Experimentálnej neurobiológie (VP1)

In the year 1888, the information about how the nervous system works was far more limited than today. It was then, in Barcelona, a revolution unfolded in a relatively quiet and obscure Department of Histology of its Medical School. A newly arrived Professor of Histology and Pathological Anatomy, Santiago Ramón y Cajal, using a recently developed method, noticed small protrusions from the dendritic shafts of bird Purkinje neurons, and called them “*espinas*”, because they resembled the spines of a rose. Although Cajal was not the first who identified the dendritic spines, he was the first who did not regard them as fixation artifacts or silver precipitates outside the neurons. But as it often happens in science, his vision about the existence of dendritic spines would have to wait, until mid-20th century to be confirmed. With the arrival of electron microscopy in 1950s, which enabled visualization of biological samples at unprecedented spatial resolution, dendritic spines obtained their second life and became a scientific fact, and an essential part of the complex matrix of the brain.

Since their discovery by Cajal, our knowledge of the structure of spines, molecular mosaic and different morphologies, and biochemistry had progressively expanded. Thanks to the work of many neuroscientists, nowadays we know that dendritic spines are the principal connecting points between axons and dendrite in most of the excitatory synapses in the mammalian brain. We also know that their existence is not limited to highly developed neuronal systems, but is prevalent throughout the phylogeny, with spines present even in jellyfish.

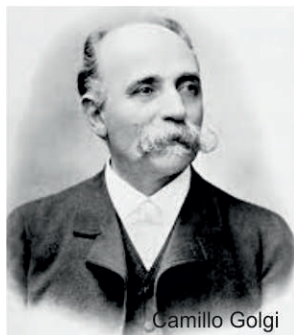
If spines are so common, what could be their function and why are they so widely present throughout the animal kingdom? These important questions remain a matter of debate after more than a century of research. Some scientists argue that spines create a micro-compartment for segregation of the postsynaptic environment and for labor sharing at dendrites. Others claim that spines are the main organ of brain plasticity, gating the information flow from presynaptic terminals to the postsynaptic neuron. Changes in dendritic spine types (yes, there are many types of spines, classified based on their shape), molecular composition and density have been seen during development, learning and memory formation. It is not surprising, therefore, that spines are highly responsive to brain pathologies and neuropsychiatric diseases such as depression and autism, as well as neurodegenerative disease and other brain disorders. Therefore many questions have been raised about their possible role as therapeutic targets for neuroactive drugs in treating mental disease.

I have joined the Department of Neurobiology in 2019, fascinated by the complexity of the brain. And I am delighted to have an opportunity to see dendritic spines of my staining under the light microscope. Like Santiago Ramón y Cajal, I

V roku 1888 boli naše vedomosti o fungovaní nervového systému, v porovnaní so súčasnosťou, veľmi limitované. Práve v tomto roku sa však začala revolúcia v nenápadnom oddelení Histológie na fakulte medicíny v Barcelone. Novoprijatý profesor histológie a patológie Santiago Ramón y Cajal si za pomoci nedávno vyvinutej metódy farbenia všimol malé výbežky z dendritov vtáčích Purkyňových neurónov a nazval ich „*espinas*“, pretože mu pripomínali trne ruže. Aj napriek tomu, že Cajal nebol prvý, kto dendritické trne uvidel, bol prvým, kto ich nepovažoval za fixačné artefakty, alebo precipitáty striebra mimo výbežkov neurónov. Bohužiaľ, ako sa to vo vede často stáva, objavenie dendritických trňov muselo na svoje potvrdenie čakať až do polovice 20. storočia. Bolo to vynájdenie elektrónového mikroskopu v 50-tych rokoch, ktoré prinavrátilo dendritickým trňom život a upriamilo pozornosť akademickej komunity na ich výskum.

Ramón y Cajal

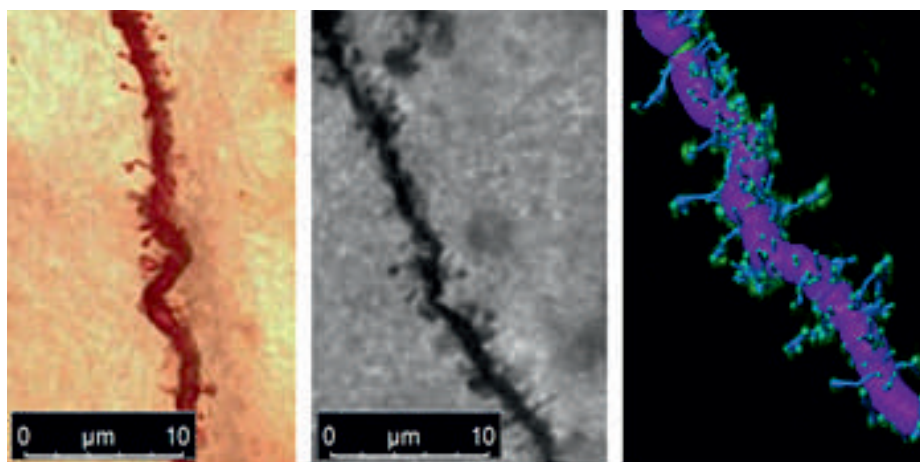
Camillo Golgi

Od Cajalovho objavu sa naše vedomosti o molekulárnych, morfológických a biochemických vlastnostiach dendritických trňov značne rozrástli. Vďaka práci mnohých neurovedcov dnes vieme, že dendritické trne predstavujú spojovacie body medzi axónmi a dendritmi vo väčšine excitačných synapsií v mozgu cicavcov. Taktiež bolo zistené, že ich existencia nie je obmedzená iba na vysoko rozvinuté neuronálne systémy, ale sú prevalentné vo fylogénze a môžeme ich nájsť napríklad aj u medúz.

Pokiaľ sú dendritické trne natoľko rozšírené, akú funkciu by mohli v mozgu zastávať? Odpoveď na túto otázku zostáva predmetom diskusie aj po viac ako storočnom výskume. Niektorí vedci tvrdia, že dendritické trne vytvárajú mikropriestor na segregáciu postsynaptického prostredia a prerozdelenie práce

v dendritoch. Iní tvrdia, že trne umožňujú reguláciu toku informácií z presynaptického priestoru do postsynaptického neurónu. Zmeny v typoch dendritických trňov (áno, existuje viac druhov trňov, rozdelených podľa ich šírky a dĺžky), ich molekulárnej štruktúry a frekvencie ich výskytu boli pozorované počas vývoja, učenia, či procesu tvorby pamäti. Preto nie je žiadnym prekvapením, že k zmenám v dendritických trňoch dochádza aj pri neuropsychiatrických a neurodegeneratívnych ochoreniach, depresii, autizme a pri rôznych iných duševných chorobách. Vďaka tomuto zisteniu sa začalo uvažovať o liečebných terapiách, ktoré by boli zamerané na normalizáciu porušenej architektúry dendritických trňov pri týchto patológiách.

K výskumu vo výskumnom pracovisku experimentálnej neurobiológie som sa pripojil v roku 2019, fascinovaný zložitosťou mozgu. Na skúmanie dendritických trňov používam metódu farbenia, ktorú vyvinul Camillo Golgi a ktorú pri svojom objave použil aj Santiago Ramón y Cajal. Skúmame zmeny dendritických trňov počas vývoja

Representative micrographs of dendritic spines. Light microscopic images (left and middle) with reconstruction of a dendritic shaft and spines with Imaris (right). Contributed by Drs. Kutna and Pala.

Mikrofotografie dendritických trňov. Snímky zo svetelného mikroskopu (vľavo a v strede) a 3D rekonštrukcia dendritických trňov v programe Imaris. Spoluautori RNDr. Viera Kútina, Ph.D., a RNDr. Jan Pala, Ph.D.

use the method developed by Camillo Golgi. We are conducting experiments in rat models of autism, and monitoring changes in dendritic spines during development and under various environmental conditions. After setting the basics with light microscopy and behavioral tests, we are now expanding towards 3D rendering and reconstruction of dendritic spines using laser scanning systems and computational approaches. Through my research, I very much hope to contribute to the long-standing pursuit of uncovering the mystery of the dendritic spines and the human brain.

u potkanov, ktoré trpia autizmom a vyrastajú v rôzne podnetnom prostredí. V našom projekte využívame metódy svetelnej mikroskopie a 3D zobrazovania dendritických trňov, zvieratá taktiež testujeme pomocou behaviorálnych testov. Prostredníctvom nášho výskumu by sme chceli prispieť k pochopeniu záhady patologických a fyziologických dendritických trňov, ktorá zostáva už viac ako storočie neobjasnená.

Šimon Graňák

■ Centrum transferu technológií NUDZ (CTT NUDZ)

Již čtvrtým rokem působí v NUDZ Centrum transferu technologií, které realizuje různé aktivity zaměřené na transfer technologií a ochranu duševního vlastnictví. S řadou našich aktivit jste se mohli osobně setkat například během vzdělávacích akcí, konzultací aplikačního a komerčního potenciálu vašich výzkumných projektů či v rámci jiných služeb, které CTT NUDZ nabízí **pro pracovníky našeho ústavu. Rádi bychom vás seznámili s aktivitami a službami CTT NUDZ realizovanými v roce 2018** (v návaznosti na článek o činnosti CTT NUDZ v roce 2017 zveřejněný v NUDZ letteru č. 6/2019).

Institucionalizace CTT v NUDZ

V tomto období jsme věnovali pozornost především hlubšímu navazování spolupráce CTT NUDZ s jednotlivými výzkumnými programy NUDZ a rozvoji povědomí o činnosti a aktivitách CTT NUDZ v celé organizaci. Za tímto účelem byla rozvíjena spolupráce s technologickými skauty zastupujícími jednotlivé VP formou individuálních briefingů a prostřednictvím informačního setkání konaného 9. 5. 2018 a s vedoucími a senior výzkumníky, s nimiž byly průběžně komunikovány aktivity a poskytované služby CTT NUDZ.

Činnost Centra byla představena také na dvou celoustavních akcích – na konferenci HR Info day v lednu 2018 a na akci Poster Day 29. 11. 2018.

Pozornost byla dále věnována také komunikaci IP strategií (strategií na ochranu duševního vlastnictví) a procesů transferu technologií napříč NUDZ a identifikaci možných způsobů realizace Business plánu CTT NUDZ.

V roce 2018 byly také připraveny dva důležité dokumenty: Jednací řád Rady pro komercializaci (schválen v prosinci 2018) a Revize smluv o klinickém hodnocení, jejímž cílem je zvýšit zájem zkoušejících lékařů/zaměstnanců NUDZ o provádění klinického hodnocení a zvýšit výnosy z realizovaných klinických studií.

Vedle výše zmíněných aktivit proběhlo také 2. kolo hodnocení povědomí a úrovně spokojenosti se službami CTT NUDZ (viz <https://www.surveymonkey.com/r/JBYXDYX>).

Vzdělávání pracovníků CTT a ochrana duševního vlastnictví

V roce 2018 byla realizována celá řada vzdělávacích aktivit jak pro členy týmu CTT NUDZ, tak pro výzkumníky z řad NUDZ. CTT NUDZ konkrétně realizovalo následující vzdělávací workshopy:

- Chronobiological applications in clinical practice and everyday conditions (6. 4.),
- Právní rámec v transferu technologií (11. 5.),
- Úvod do duševního vlastnictví a jeho ochrany (31. 5.),
- Klinické studie – současné možnosti 26.–27. 11.),
- Marketing ve vědě a výzkumu (5. 12.),
- Role licencování v technologickém transferu (11. 12.),
- Hodnocení aplikačního potenciálu výsledků VaV (13. 12.),
- Technologický scouting (18. 12.).

Byly také realizovány studijní cesty k partnerským CTT a spolupracujícím organizacím v oblasti transferu technologií: CTT biomedicinských technologií FN HK (12/2017); BIOCEV včetně místního CTT (23. 2.); Středočeské inovační centrum (SIC) – příprava technologické platformy pro Středočeský kraj Life science (20. 4.). S těmito a dalšími CTT byla nad rámec uvedených setkání rozvíjena další spolupráce formou konzultací a výměny zkušeností. Bylo také podepsáno memorandum o spolupráci s Centrem transferu biomedicinských technologií v Hradci Králové.

Členové týmu CTT NUDZ dále navštívili několik zajímavých konferencí zaměřených na oblast TT a IP (duševního vlastnictví), např. konferenci „Info Share 2018“, 6. národní konferenci transferu a technologií či ASTP Proton Annual Conference 2018, a podíleli se na realizaci následujících

akcí: Czech VR fest (10.–12. 5., spoluúčast s VP3), konference Beyond Psychedelics 2018, zahrnující též společný seminář CTT NUDZ a VP1 zabývající se výzkumem terapeutického potenciálu psychedelik (21.–24. 6.) a konference Biotechnology (19. 9.).

V oblasti ochrany duševního vlastnictví jsme se soustředili především na praktickou aplikaci procesů TT a IP navržených v předchozím období a komunikaci IP strategie (Směrnice o nakládání s výsledky VaV v NUDZ) dovnitř NUDZ. V souvislosti s tím byla navázána spolupráce s patentovými zástupci z Velké Británie – společnostmi InnoSpective Ltd., Oxandia Ltd. a Cleveland Scott York LLP. Ve spolupráci se zahraničními experty těchto společností byl domluven trénink členů odborného týmu CTT zaměřený na přejímání dobré praxe v oblasti TT, komercializace a ochrany duševního vlastnictví.

Začlenili jsme také CTT NUDZ do vybraných odborných zahraničních sdružení (např. EC TTO Circle či Enterprise Europe Network – EEN), sdružujících a podporujících CTT útvary z různých evropských zemí či proinovační subjekty z aplikační i akademické sféry.

Marketing, komunikace a networking v komercializaci CTT

Na podporu marketingové a komunikační strategie NUDZ byly realizovány různé odborné akce a školení na téma TT a IP pro vedoucí VP a senior výzkumníky NUDZ (viz přehled odborných a vzdělávacích akcí výše) a aktivity zaměřené na propojování výzkumných týmů a aplikační sféry (např. pro VP6 – Spánková medicína a chronobiologie a VP3 – Aplikované neurovědy a zobrazení mozku) i potenciálních investorů a zástupců výzkumných inkubátorů a akceleratorů (např. fa. UNICO.AI a další mezinárodní zprostředkovatelé). K danému období se podařilo navázat spolupráci s cca 80 subjekty aplikační sféry – převážně bio-tech, hi-tech a farmaceutických společností, které využívají některou z forem podpory CTT NUDZ.

CTT NUDZ se také aktivně účastnil rozvíjení vztahů a spolupráce s dalšími CTT prostřednictvím účasti na aktivitách spolku Transfera. Zástupci CTT NUDZ se například dne 7. 11. setkali s izraelským velvyslancem na akci věnované vyhodnocení tech-transferové mise zástupců českých univerzit a VaV institucí v Izraeli (viz <https://www.transfera.cz/aktuality/zastupci-transferove-komunity-se-setkali-s-izraelskym-velvyslancem-v-praze-/?page=2>).

V rámci marketingových aktivit uvnitř NUDZ jsme se soustředili na propagaci a seznámení s problematikou ochrany duševního vlastnictví a komercializaci výsledků VaV mezi zástupci řešitelů jednotlivých grantů, a to formou individuálních rozhovorů a na společně organizovaných seminářích na téma TT a IP.

Příprava transferu technologií a komercializace výsledků

Podle vytvořené Metodiky hodnocení aplikačního potenciálu výsledků VaV (Innovation processor) v NUDZ proběhlo pilotní vyhodnocení vybraných VaV výsledků, na jehož základě byly identifikovány a definovány základní VaV oblasti NUDZ s výraznějším aplikačním potenciálem. Jedná se o následující oblasti: ● speciální psychologické testy a kognitivní trénink ● nová farmaka pro léčbu psychiatrických onemocnění, ● nové technologie pro psychiatrii, především telemedicínské technologie ● péče, přípravky a technologie péče o seniory ● smluvní klinický, preklinický a další „industry-sponsored“ výzkum/studie.

Na základě výše uvedených kroků byly zahájeny práce na vypracování tří modelových případů konceptů komercializace. Jako modelové případy byly vybrány projekty a výsledky z tří hlavních oblastí výzkumu: (1) psychologie – kognitivní trénink seniorů – speciální terapeuticko diagnostické nástroje TreKog, NeuroKog a FlexiKog (VP3 a VP8), (2) farmakologie – multitargeted drugs – inhibitory acetylcholinesterázy a NMDA receptorů (VP1, VP5 a VP8), (3) technologie pro psychiatrii – diagnostické přístroje měřící reflexní činnost CNS, pupilometrie (VP3 a VP5).

Jako nejvýznamnější výsledky na poli komercializace výsledků VaV přinášející konkrétní výsledky spolupráce NUDZ se subjekty aplikační sféry lze uvést:

- spolupráce se společností Innovation Leadership Agency s.r.o. na konceptu komercializace výsledků VaV v oblasti psychologie a péče o seniory (VP), doplněná o spolupráci se společností C2P Nexars s.r.o. v oblasti speciální výživy určené pro seniory a pacienty trpící stařeckou demencí,
- prohlubování spolupráce s klíčovým partnerem společností Essence Line s.r.o., s jejímiž zástupci probíhá kontinuální diskuse na téma identifikace možností spolupráce a budoucího transferu technologií v oblasti genetiky duševních chorob,
- příprava koncepce společného pracoviště „Drugslab“ s EH-service s.r.o. s cílem etablovat platformu kolaborativního výzkumu v oblasti analýzy psychoaktivních látek v konopí,
- strategickou oblastí TT a komercializace výsledků VaV v klinických neurovědách a psychiatrii jsou telemedicínské technologie, kde se nadále úspěšně rozvíjela spolupráce se start-upovými hi-tech společnostmi Mindpax s.r.o. a Elon Technologies s.r.o. CTT NUDZ se také zapojilo v oblasti kanabinoidních látek a psychedelik do mezinárodního klastru výzkumných organizací a firem Global Cannabis Network, kde hraje ústřední roli v rozvoji klinického výzkumu Mental Health a oblasti Neurochemistry.

Lze konstatovat, že v důsledku činnosti CTT dochází k násobnému růstu společně realizovaných projektů aplikovaného výzkumu se subjekty aplikační sféry. CTT NUDZ na těchto projektech aktivně spolupracuje při zajištění ochrany duševního vlastnictví výsledků VaV a následné komerciali-

zace (v roce 2018 se jednalo především o projekty TA ČR a OPPIK, např. C2P s.r.o., 3dsense, Xlab či AgoraPharma).

Projekt Centrum transferu technologií NUDZ (reg. číslo CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_014/0000656) je financován z OP Výzkum, vývoj a vzdělávání. Po celou dobu jeho trvání informují zaměstnanci NUDZ o realizaci projektu informační plakáty viditelně umístěné v reprezentačních prostorách

NUDZ se znaky povinné publicity OP VVV. CTT NUDZ bylo možné díky výše uvedeným aktivitám považovat za etablovanou součást organizace, připravenou napomáhat hladkému fungování NUDZ a poskytovat jeho pracovníkům podporu v oblasti komercializace VaV výsledků a ochrany duševního vlastnictví.

Šimon Skovajsa, Karel Valeš, Martin Kolafa

■ Uspěli jsme v programu EU Rights, Equality and Citizenship

Vp4 se bude podílet jako partneři na řešení mezinárodního projektu podpořeného z programu EU (Call: REC-AG-2019) **Make the difference – working together for children in households with addiction issues (Učiniťme rozdíl – pracujeme společně pro děti z rodin závislých)**. Na projektu se bude podílet 12 členských států EU včetně ČR. Za NUDZ jsou v projektu zapojeni PhDr. Ladislav Csémy a Mgr. Barbora Orliková, Ph.D. Jedná se o projekt zaměřený na práci s dětmi z rodin, kde se vyskytuje problém se závislostí.

Hlavním záměrem je propojit služby a pracovníky jednotlivých služeb, které jsou v kontaktu s rodinou a zajistit co nejlepší péči o děti. Jedná se zejména o adiktologické a sociální služby, které pracují s dospělými a instituce zaměřené na ochranu dětí. Cílem je zajistit včasnou identifikaci ohrožených dětí a poskytnout jim včasnou péči. Projekt je plánován na české straně ve spolupráci se sociálním odborem MČ Praha 7 a MPSV. Bude probíhat po dobu 24 měsíců, zahájen bude na podzim 2020.

Barbora Orliková

■ Interní grantová soutěž 2021

V květnu bude vyhlášen další ročník interní grantové soutěže (IGS). Opět půjde o příležitost pro doktorandy vyjet v průběhu roku 2021 na 1–2měsíční stáž do zahraničí. Doktorandi i postdoci dále mohou uskutečnit vlastní výzkumný záměr, a sice samostatně (doktorandi) nebo v týmu (doktorandi i postdoci). Týmová spolupráce může

být podpořena i finančně v podobě menší dotace na osobní náklady. Více podrobností najdete v textu výzvy.

V tomto i příštím vydání NUDZ letteru se můžete dočíst o zkušenostech některých úspěšných grantistů z předchozích kol soutěží.

Andrea Lampertová

Ohlédnutí za loňskou stáží ve Freiburgu

Na podzim roku 2018 byl na podnět Tomáše Páleníčka v rámci řešení grantu „Elektromagnetické modely zvířecích mozků“ v NUDZ uspořádán elektrofyziologický workshop, který sloužil jako prezentační a diskuzní platforma pro všechny řešitele, spoluřešitele i přidružené studenty. Byli pozváni také zahraniční hosté z řad vedoucích výzkumných pracovníků, mezi nimiž prof. dr. Ulrich Hofmann z freiburské univerzity představil recentní práci své laboratoře. Přednes prof. Hofmanna nás zaujal především po technické stránce, neboť právě využití metody nahrávání silikonovými a polyimidovými próbami hlubokých mozkových struktur si bylo třeba pro plnění našeho grantu osvojit. Neváhali jsme zeptat se, zda bych mohl přijet na stáž za tímto účelem.

Pan profesor souhlasil, byl domluven předběžný termín i náplň stáže, zbývalo však opatřit finance. Přihlásil jsem se tedy do interní grantové soutěže a s velkou radostí byl před Vánocemi vybrán. Po vyřízení náležitých administrativ* jsem si mohl zarezervovat ubytování a pomalu se připravovat na odjezd. Na konci července jsem odcestoval do Freiburgu a hned druhý den jsem nastoupil do laboratoře a seznámil se se svými novými kolegy. Následovala organizační schůze, na které byl diskutován a naplánován experiment na nastávající tři měsíce.

První týden jsem trávil veskrze organizačními záležitostmi – získával tamější povolení a potřebná školení pro práci s chemikáliemi, pokusnými zvířaty, pro vstup do laboratoří,

zvířetníku, operačního sálu atd. Druhý týden jsem se školil ve všech potřebných experimentálních dovednostech, tedy pomáhal ostatním kolegům v jejich vlastní práci a zkoušel některé protokoly zvládnout i sám. Postupně jsem však začal připravovat věci potřebné pro svůj experiment a poté, až do konce pobytu, usilovně pracoval na jeho dokončení. Rozsah a náplň celého experimentu výrazně předčily původní plány. Za svůj pobyt jsem si osvojil obrovské množství experimentálních metodik, ze kterých budu ještě dlouho čerpat.

Celou dobu jsem byl obklopen přátelským kolektivem mladých lidí. Potřeboval jsem často poradit a vždy byl někdo nablízku a ochoten pomoci, se svým školitelem jsem se vídal každý den a každý den jsme diskutovali pokroky, úspěchy i neúspěchy. A nejsou to pouze laboratorní dovednosti, které jsem si odvezl. Zároveň to byl tříměsíční kurz angličtiny, nahlédl jsem do jiného prostředí, zjistil, jak fungují jiné laboratoře, jiné týmy, jiné formy výuky i „dělání vědy“. Musel jsem se zorientovat v cizím prostředí – od rozsáhlých prostor kliniky po město samotné. Mimo „kreditů do životopisu“, jako je spoluautorský článek a plány na budoucí spolupráci, byla má stáž i příjemným pobytem. Každý víkend jsem vyjížděl na túry do lesů,

* Především těm, kteří hodlají na své stáži manipulovat s pokusnými zvířaty, doporučuji řešit vše v předstihu – uznání českého osvědčení pro práci s laboratorními zvířaty mimo ČR není banální záležitost.

několikrát až do švýcarských Alp. Příjemných také bylo pár večerů strávených s místními studenty a nekonečné debaty s mou spolubydlící – učitelkou

filozofie. Stáž byla výbornou možností, jak za pouhé tři měsíce nasbírat velké zkušenosti jak v profesi, tak v životě.

Čestmír Vejmla

Úloha ve virtuální realitě pro disertační práci

Minulý rok jsem se zúčastnila Interní grantové soutěže NUDZ. Byla jsem ve druhém ročníku postgraduálního studia, sbírala data pro disertační práci a plánovala rozšíření o úlohu ve virtuální realitě. Díky úspěchu v Interní grantové soutěži NUDZ se mi podařilo získat prostředky na její realizaci.

Cílem bylo vytvořit unikátní úlohu ve virtuální realitě pro zkoumání emoční paměti v průběhu ontogeneze. Pro její realizaci bylo nezbytné vytvořit komplexní VR prostředí, ve kterém by se dala emoční paměť testovat. Nejprve jsme nahráli animace, které následně musely projít důkladným čištěním. Nakonec jsme navrhli 3D místnost, jejíž finální podobu jsem konzultovala s architektem a programátorem.

Úloha je nyní díky internímu grantu hotová a i přes drobné byrokratické problémy probíhá pilotní testování.

Projekt navíc rozvíjí již běžící projekty, které se výzkumem emoční paměti zabývají a na kterých pracuji buď já, nebo další kolegové – verbální experimenty, testování emoční paměti pomocí EEG, a doplňuje je tak o inovativní výzkumnou metodu. Celý projekt také přilákal několik nových stážistů z gymnázií.

Ukázka jedné z animací

Petra Skalníková

Vzdělávací aktivity, semináře

KLINICKÝ SEMINÁŘ KVĚTEN 19

MUDr. Pavla Stopková, Ph.D.
MUDr. Katarína Adamcová

Schémat terapie

19. 5. 2020 | 13.30–15 h | NUDZ, Malá posluchárna

Konání semináře, vzhledem ke koronavirové situaci, není zatím stoprocentně potvrzeno.

Lidé v NUDZ

Pomozte nám hledat nové spolupracovníky. Na webu O NÁS – PRACOVNÍ PŘÍLEŽITOSTI (<https://www.nudz.cz/o-nudz/pracovni-prilezitosti/>) je aktuální nabídka pracovních pozic, které potřebujeme obsadit. Pokud byste věděli o někom, pro koho by mohly být zajímavé, předejte mu informaci a dejte kontakt i na Oddělení lidských zdrojů. Děkujeme.

Nastoupili

Mgr. Hana Brožka, Ph.D. (VP8 – pracovník VaV, junior výzkumník)
Ing. Jana Černická (VP8 – finanční administrátor grantu)
Ota Fink (HTS – údržbář/technik)
Anděla Heřmánková (VP7 – koordinátor projektů)
Mgr. Martin Hůla (VP3 – pracovník VaV, doktorand)
Jarmila Jelínková (HTS – administrátor grantů)
Ing. Natalie Kolderová (VP6 – pracovník VaV, analytický chemik, doktorand)
Vladislava Müllerová, Dis. (HTS – HR specialista)
Barbora Neumannová (HTS – recepční)

Bc. Daniel Novák (HTS – administrátor grantového oddělení)
Renata Petroušová, Dis. (VP7 – všeobecná sestra)
Taťána Poláčková (HTS – recepční)
Bc. Michaela Susedíková (VP2 – PR spec. destigmatizace)
Petra Straková (HTS – administrátor grantů)
Mgr. Ludmila Švrčinová (VP8 – specialista ochrany duševního vlastnictví)
Bc. Anna Tabášková (HTS – administrátor grantového oddělení)
Bc. Monika Vávrová (VP7 – všeobecná sestra)
Martin Vidlička (VP5 – výzkumný asistent)

Odešli

Jana Adámková (VP7)
Prof. MUDr. Lucie Bankovská Motlová, Ph.D.
Mgr. Edith Buchtová (VP8)
Mgr. Martina Barcaj (VP7)
Ing. Petra Buršíková (HTS)
Adam Drahoš (HTS)
Bc. Táňa Fantová (VP7)
Bc. Magda Freseová (VP8)

Mgr. Denisa Hejduková (HTS)
Mária Málková, MIB, MEB (HTS)
Zdeněk Mazourek (HTS)
Bc. Petr Pospíchal (VP2)
PhDr. Miloslava Raisová, Ph.D. (VP7)
Bc. Jakub Sobotka (VP7)
Ing. Mirka Svobodová (HTS)
Štěpán Šustek (VP2)
Mgr. Alena Václavíková (HTS)

V dubnu dubnu oslavil své životní jubileum
MUDr. Fabian Feiguin, MD, PhD (VP1),
květnovým jubilantem je
Roman Švarc (VP2),
oběma přejeme hodně zdraví, štěstí, pracovních i osobních úspěchů
a životní pochodu.

Seznamte se... s novými interními předpisy

■ Doporučené postupy pro třídění, identifi kaci a poskytování zdravotních služeb u pacientů s podezřením na onemocnění COVID-19

Klinický úsek vydal nový metodický pokyn č. M/13/2020. Je umístěn v registru interních norem na: [https://www.nudz.cz/files/pdf/m-13-2020-pravidla-pro-trideni-pacietu-covid-](https://www.nudz.cz/files/pdf/m-13-2020-pravidla-pro-trideni-pacietu-covid-19.pdf)

19.pdf. Metodický pokyn není k dispozici také v anglické verzi a jeho účinnost je od 2. 4. 2020.

Michal Vrána

■ Čerpání dovolené

Byla provedena aktualizace metodického pokynu č. M/09/2019. je umístěna v registru interních norem <https://www.nudz.cz/files/common/m-09-2019-cerpani-dovolene.docx> a její účinnost je od 9. 4. 2020.

Změny oproti předchozí verzi: V případě ukončení pracovního poměru bude odcházejícímu zaměstnanci určena doba čerpání zbývajících dnů dovolené tak, aby byla dovolená plně vyčerpána do ukončení pracovního poměru.

Michal Vrána

Stalo se

■ Adjunct Researcher a Adjunct Professors

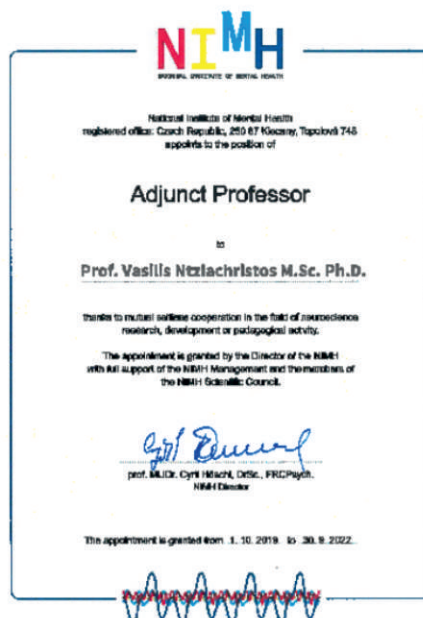
Odborníci, učitelé a vědci bez pracovního úvazku k NUDZ mohou být jmenováni jako Adjunct Researcher nebo Adjunct Professor Národního ústavu duševního zdraví. Tyto pozice jsou vyhrazeny pro odborníky, kteří mají kooperační vztahy s NUDZ, respektive s jeho výzkumnými programy v oblasti výzkumu, vývoje či vzdělávání.

Adjunct Researchers jsou vědci či specialisté z oblasti výzkumu a vývoje nebo vzdělávání, kteří v součinnosti s NUDZ či ve prospěch NUDZ poskytují bez náhrady konkrétní služby.

Adjunct Professors jsou vysokoškolští pedagogové, kteří v NUDZ poskytují bez náhrady pedagogickou činnost.

Aktuálně jmenovanými jsou:

**prof. Vasilis Ntziachristos, MSc. PhD.,
MUDr. Tomáš Melicher.**

■ Návštěva děkana 3. LF UK

Dne 4. března navštívil Kliniku psychiatrie děkan 3. LF UK prof. MUDr. Petr Widimský, DrSc. Návštěva se uskutečnila v rámci pravidelného „kolečka“ vizitací na jednotlivých fakulních pracovištích. Pan děkan se zajímal o činnost kliniky při vzdělávání mediků, podmínky pro práci pedagogů i výsledky jejich pedagogické a vědecko-výzkumné práce. K tomu si vyžádal řadu podkladů, mezi jinými počet odučených hodin v povinných i nepovinných předmětech jak ve 4. a 5.

ročníku všeobecného lékařství (neurobehaviorální vědy), tak pro různé obory bakalářského studia, přehled aktivit v oblasti specializačního vzdělávání, seznam aktuálních doktorandů 3. LF, seznam pedagogů a jejich výzkumných aktivit za posledních 5 let (seznam řešených grantů a projektů) a jejich publikačních výsledků za stejné období. Na setkání byly diskutovány možnosti dalšího prohloubení spolupráce mezi NUDZ a 3. LF. Tomáš Novák

■ Novela zákona 130 je malá, ale významná

Výše podpory z veřejných peněz pro české výzkumné organizace záleží na kvalitě vědeckých výsledků. Tuto a další legislativní změny přináší vládní novela o podpoře výzkumu, kterou 12. února 2020 podepsal prezident Miloš Zeman.

Cílem novely bylo provedení dílčích změn zákona 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací a sjednocení terminologie. Úpravy zákona spočívají zejména ve změně způsobu hodnocení výzkumu, vývoje a inovací (§ 7 odst. 7) návazně na platnou metodiku hodnocení. V původně účinném znění zákona bylo hodnocení založeno na hodnocení výsledků, přičemž výše podpory pro výzkumnou organizaci byla stanovena pevně jako podíl jí dosažených výsledků na výsledcích celkových (tzv. kafemlejek). Jeden vědecky hodnotný výsledek měl často nižší finanční efekt než několik méně kvalitních. Přijetím tzv. technické novely a jejím uvedením do praxe návazně na nový systém hodnocení vědy zaváděný postupně v Česku od roku 2017 je garantována potřebná flexibilita parametrů hodnocení reagující na mezinárodní trendy a ukazatele, jakož i rozdílnost misí výzkumných organizací, a současně je vytvořen

stabilní právní rámec pro respektování pravidelného a kvalitního procesu hodnocení vědy a výzkumu.

Dobrá zahraniční praxe ukazuje, že efektivní hodnocení musí být komplexní. Novela proto klade důraz na hodnocení výzkumných organizací jako celku při současném zachování bibliometrické analýzy jednotlivých výsledků.

Novela dále upravuje, resp. zavádí nový institut tzv. projektů sdílených činností nebo změnu poskytování informací prostřednictvím Informačního systému (nově jsou evidovány vědecké výsledky uživatelů dosahované ve velkých výzkumných infrastrukturách).

Datum nabytí účinnosti technické novely vyhlášením ve Sbírce zákonů bylo stanoveno na 1. července 2020 a později aktualizováno na 12. března 2020.

Zdroj: tisková sdělení ČTK a RVVI

NUDZ v číslech

Tentokrát jsou čísla monotematická. Presentujeme počty jednotlivých druhů výsledků vědy a výzkumu NUDZ, které odpovídají definicím podle Metodiky 17+, mají v roce 2019

a poslali jsme je do RIV (celostátního Rejstříku o výsledcích VaV, který slouží jako jeden z podkladů pro hodnocení výzkumných organizací).

Nejvýznamnějším a nejpočetnějším typem dokumentů jsou recenzované odborné články Jimp – původní/přehledové články v recenzovaných odborných časopisech, které je obsaženy v databázi Web of Science s příznakem „Article“, „Review“, nebo „Letter“. Pro ilustraci (zcela prostou jakéhokoli hodnocení) uvádíme seznam titulů časopisů (s IF nebo bez), v nichž naši autoři publikovali včetně četnosti článků

publikovaných v roce 2019. Vedle toho uvádíme i seznam autorů, kteří publikovali v časopisech s IF s uvedením afiliace NUDZ, počet jejich článků, celkový IF a počet článků, v nichž byli prvními autory.

Pro zjednodušení neuvádíme autory, kteří již nejsou v NUDZ zaměstnání.

Časopisy s IF s články zaslanými do RIV 2019

Název časopisu (četnost článků)	IF časopisu
Acta Physiologica	5,868
Acta Psychiatrica Scandinavica	4,694
Adaptive Behavior	1,362
American Journal of Psychiatry	13,655
Anticancer Research	1,935
Australian and New Zealand Journal of Psychiatry	5,000
Biologia	0,728
Biological Psychiatry	11,501
Biomarkers in Medicine	2,268
Bioorganic Chemistry	3,926
BioPsychoSocial Medicine	1,197
Bipolar Disorders 2×	4,936
BMC Neurology 2×	2,233
Brain Sciences	2,786
Brain Structure and Function	3,622
Brain	11,814
Cell Reports	7,815
Central European Journal of Public Health	0,636
CNS Drugs	4,192
Current Alzheimer Research	3,211
Current Medicinal Chemistry	3,894
Current Psychology	1,468
Česká a slovenská neurologie a neurochirurgie 8×	0,355
Československá psychologie 4×	0,333
Drug Discovery Today	6,880
Entropy 2×	2,419
EPL	1,886
Ethology	1,525
European Journal of Medicinal Chemistry	4,833
European Psychiatry 4×	3,941
Evolution and Human Behavior	2,959
Evolutionary Psychology	1,823
Frontiers in Pharmacology	3,845
Frontiers in Psychiatry 2×	3,161
Frontiers in Psychology 8×	2,129
Genes Brain and Behavior	3,157
Chronobiology International	2,562
International Journal of Drug Policy	4,528
International Journal of Molecular Sciences	4,183
International Journal of Neuropsychopharmacol.	4,207
International Journal of Psychophysiology	2,407
International Journal of Social Psychiatry	1,307
International Psychogeriatrics	2,478
International Review of Psychiatry 4×	2,991
JAMA Neurology	12,321
Journal of Alzheimer's Disease 2×	3,517
Journal of Behavioral Addictions	4,873
Journal of Cellular Physiology	4,522
Journal of Forensic Sciences	1,438
Journal of Immunology Research	3,404
Journal of Neuroscience Methods	2,785
Journal of Obsessive-Compulsive and Related Disorders	1,391
Journal of Pharmaceutical and Biomedical Analysis 2×	2,983
Journal of Pharmacological and Toxicological Methods	2,679
Journal of Primary Prevention	1,451
Journal of Psychiatric Research	3,917

Autoři článků s IF zaslaných do RIV 2019

Autor	Počet čl. s IF (1. autor)	IF autora
Adámek Petr	1 (1)	0,333
Alda Martin	7 (1)	53,567
Andrashko Veronika	1 (-)	0,698
Androvičová Renáta	1(-)	4,221
Anýž Jiří	1 (1)	3,087
Bakštejn Eduard	4 (1)	9,417
Bankovská Motlová Lucie	1 (-)	3,941
Bareš Martin	3 (2)	7,113
Bartoš Aleš	8 (4)	20,512
Bartošková Magda	1 (-)	0,333
Bártová Klára	1 (1)	
Bečev Ondřej	1 (1)	
Bendová Zdeňka	1 (-)	2,173
Benek Ondřej	1 (-)	3,894
Bezdiček Ondřej	1 (1)	0,355
Brunovský Martin	3 (-)	7,666
Bušková Jitka	4 (2)	17,834
Csajbók Zsófia	1 (2)	3,941
Csémy Ladislav	4 (1)	5,252
Čerešňáková Silvie	3 (-)	5,744
Čermáková Pavla	5 (-)	19,281
Červená Kateřina	1 (-)	2,173
Dorazilová Aneta	3 (-)	5,623
Dvořáček Boris	1 (-)	2,129
Englerová Kateřina	1 (1)	1,363
Fajnerová Iveta	3 (1)	12,218
Fárková Eva	3 (1)	6,846
Flegr Jaroslav	1 (1)	2,129
Formánek Tomáš	3 (2)	11,823
Frydrychová Zuzana	1 (-)	2,129
Frynta Danie	1 (5)	16,799
Fürstová Petra	1 (-)	4,207
Greguš David	1 (1)	2,270
Grygarová Dominika	1 (-)	0,333
Hájek Tomáš	5 (1)	11,42
Havlíček Jan	7 (-)	15,224
Havlík Marek	1 (1)	2,129
Hejzlar Martin	2 (-)	4,635
Hlínka Jaroslav	4 (-)	10,945
Holubová Kristína	1 (-)	3,211
Horáček Jiří	5 (-)	27,537
Horsley Rachel Rutter	1 (-)	1,438
Höschl Cyril	2 (-)	4,562
Chalupová Katarína	2 (1)	8,727
Chomynová Pavla	4 (2)	6,999
Chvojková Markéta	1 (-)	4,833
Janků Karolína	1 (-)	3,087
Janovcová Markéta	3 (1)	3,968
Jonáš Juraj	2 (-)	2,462
Jůza Radomír	1 (-)	3,894
Kasal Alexandr	1 (-)	1,451
Kázmér Ladislav	3 (2)	1,490
Kelemen Eduard	1 (-)	5,868
Kesner Ladislav	1 (-)	0,333
Kägström Anna	5 (1)	17,134
Klapilová Kateřina	5 (1)	13,489

Journal of Psychopharmacology	4,221	Kletečková Lenka	2 (-)	8,044
Journal of Sleep Research	3,432	Kliková Monika	2 (-)	6,447
Journal of Substance Use 2×	0,815	Knytl Pave	1 (4)	18,399
Measurement Science Review	1,122	Kohútová Barbora	1 (-)	0,698
Naunyn-Schmiedeberg's Archives of Pharmacology	2,058	Kolenič Marián	3 (-)	1,545
Neuroendocrinology Letters	0,698	Kondrátová Lucie	3 (1)	3,195
Neuropsychiatric Disease and Treatment 2×	2,228	Kopeček Miloslav	8 (1)	33,296
Neuropsychobiology	1,675	Kopřivová Jana	4 (-)	8,990
Neuroscience and Biobehavioral Reviews	8,002	Korábečný Jan	3 (1)	12,653
Neuroscience Letters	2,173	Korčáková Jana	1 (-)	7,289
Neuroscientist	6,791	Koudelka Vlastimil	2 (-)	3,998
Personality and Individual Differences	1,997	Kozáková Eva	1 (-)	2,129
Pharmacology & Therapeutics	9,396	Kožený Jiří	3 (2)	1,386
Physiology & Behavior 2×	2,635	Krajča Vladimír	2 (-)	3,031
PLoS One	2,776	Kuchař Martin	4 (-)	11,647
Primates	1,363	Kuklová Marie	1 (-)	3,517
Psychiatric Quarterly	1,271	Kútina Viera	2 (-)	3,514
Psychiatry Research-Neuroimaging	2,270	Landová Eva	4 (-)	5,436
Psychopharmacology	3,424	Lindová Jitka	1 (1)	1,525
Radioengineering	0,967	Martinec Nováková Lenka	1 (1)	2,635
Reviews in Inorganic Chemistry	2,824	Matějka Martin	1 (-)	7,189
SAGE Open	0,675	Mezeiová Eva	2 (-)	8,727
Science of Nature	1,839	Miletinová Eva	1 (-)	2,233
Scientific Reports 2×	4,011	Mladá Karolína	3 (-)	9,153
Sensors 2×	3,031	Mohr Pavel	5 (-)	6,321
Schizophrenia Bulletin	7,289	Moravcová Simona	1 (-)	2,173
Sleep Medicine	3,360	Mravčík Viktor	4 (1)	17,173
Social Science & Medicine	3,087	Nechanská Blanka	1 (-)	0,636
Sociologický časopis/Czech Sociological Review	0,554	Nekovářová Tereza	1 (-)	1,363
Stress and Health	1,875	Nemeškalová Alžběta	1 (1)	2,983
Trends in Biotechnology	13,747	Nosková Eliška	1 (1)	1,391
		Novák Tomáš	6 (-)	22,583
		Ovsepian Saak Victor	9 (4)	60,360
		Pačesová Dominika	1 (-)	2,173
		Pala Jan	1 (-)	2,786
		Páleníček Tomáš	3 (-)	9,007
		Paštrnák Martin	1 (-)	0,333
		Pelěšová Šárka	3 (-)	3,96
		Piorecký Marek	2 (2)	3,031
		Plechátá Adéla	1 (1)	2,129
		Polák Jakub	3(1)	3,597
		Preiss Marek	4 (-)	10,183
		Příhodová Kateřina	1 (-)	3,157
		Rádllová Silvie	3 (1)	3,968
		Raisová Miloslava	1 (-)	0,355
		Rak Jakub	3 (1)	8,183
		Rodriguez Mabel	3 (1)	5,623
		Říčný Jan	1 (-)	0,355
		Sedláčková Kristýna	1 (-)	2,129
		Schneider Jakub	1 (-)	1,197
		Siroňová Aneta	2 (-)	5,290
		Stella David	1 (-)	2,129
		Stopková Pavla	5 (-)	15,844
		Stuchlík Aleš	1 (-)	5,868
		Šebela Antonín	4 (2)	7,447
		Ševčíková Marcela	1 (-)	0,333
		Šilhán David	1 (1)	0,355
		Šírová Jana	1 (-)	4,183
		Šmotek Michal	2 (1)	2,872
		Šoš Peter	1 (-)	2,75
		Šouláková Barbora	1 (1)	1,451
		Španiel Filip	6 (-)	25,627
		Štěrbová Zuzana	5 (2)	11,562
		Štrobl Jan	2 (-)	3,031
		Šuláková Anna	2 (1)	6,103
		Šulc Zdeněk	1 (-)	2,129
		Šustová Petra	2 (-)	5,290
		Švancer Patrik	2 (-)	1,031

Časopisy ve WoS, ale zatím bez IF

Acta Polytechnica
ADHD - Attention Deficit and Hyperactivity Disorders
Animals
Archives of Womens Mental Health
Journal of Public Health Research

Blahopřejeme

PhDr. Petr Winkler

obhájil titul | earned

PhD

Doctor of Philosophy in Health Service and Population Research

Gratulujeme! | Congratulations!

Tejkalová Hana	1 (-)	2,983
Tintěra Jaroslav	2 (-)	6,491
Tišanská Lýdie	2 (2)	0,688
Třebický Vít	2 (1)	4,258
Tureček Petr	2 (-)	5,088
Urbacka Dudysová Daniela	3 (-)	8,903
Uttl Libor	2 (-)	6,631
Vágnerová Tereza	1 (-)	2,991
Valeš Karel	3 (-)	16,046
Věchetová Gabriela	1 (1)	0,333

Viktorinová Michaela	1 (-)	3,161
Vlček Přemysl	2 (-)	4,082
Vobrubová Barbora	1 (-)	
Vondráková Kateřina	1 (-)	3,845
Voráčková Veronika	3 (-)	5,623
Weiss Petr	1 (-)	2,991
Winkler Petr	6 (-)	15,915
Zach Petr	1 (1)	2,786
Zajtseva Yulia	2 (1)	6,350

Pro zjednodušení nejsou uvedeni autoři, kteří v NUDZ nepracují.

Příběh

Trichotillomanie

Je mi patnáct let a po prázdninách nastupuji na střední uměleckou školu – obor fotografie. Už od svých devíti let jsem byla kvůli šikaně v péči psychologů. S věkem se samozřejmě moje problémy zhoršovaly, až došlo na psychiatrickou léčbu a medikamenty proti běžným úzkostem a depresím. S těmi jsem se nakonec zvládla vyrovnat a beru je jako součást svého života a inspiraci.

Od svých čtrnáctilet jsem si začala barvit vlasy výrazně zrzavou barvou a postupně se staly mým poznávacím znamením. Každý den jsem slýchala komplimenty ohledně mého účesu a barvy. Jenže pak přišlo jaro. Období, kdy jsem se psychicky naprosto zhoršila.

Tehdy jsem poprvé poznala, co je to trichotillomanie. Jedná se o duševní onemocnění, kdy má člověk nutkání vytrhávat si vlasy, obočí, řasy nebo jiné ochlupení na těle. V červnu byl můj psychický stav natolik špatný, že jsem si za jednu noc vytrhala na levé straně hlavy pleš o velikosti dlaně. Vlasy jsem od té doby měla všude. V posteli, na podlaze,

dokonce i na školní lavici. Každý den jsem viděla, jak po mně lidé divně koukají, smějí se mým vlasům a ukazují na mě. Byla jsem z toho ještě více ve stresu, a to vedlo k dalšímu vytrhávání vlasů. Běžně i na veřejnosti.

Setkávala jsem se s nepříjemnými poznámkami typu „Děláš to, jen abys byla zajímavá“, „To tě holičce ujela ruka, když tě stříhala?“, „Vypadáš, jako kdybys měla leukémii“ a podobně. Cítila jsem se trapně a snažila jsem se svoje nutkání zastavit. Antistresovými míčky, plaveckou čepicí, parukou, přivazováním rukou k židli, klouzavými krémy, ale nic mi nepomohlo. Psychiatrička mě nebrala nijak vážně a pouze mi nasadila silnější antidepressiva.

Vlasy už mi dorůstají a je mi líp. Přesto vím, že po celém světě jsou miliony lidí trpících podobným problémem. V České republice je tahle nemoc stále považována za lehké sebepoškozování a není jí věnována potřebná pozornost. Byla bych ráda, kdyby se o nemoci dozvědělo co nejvíce lidí a změnil se nejen jejich přístup, ale i přístup lékařů.

Aktuality IS

Novinky knihovního fondu

Časopisy

- Journal of Clinical Psychiatry 2020; 81 (1)
- Praktický lékař 2020; 100 (1)
- Psychiatrie 2020; 24 (1)
-

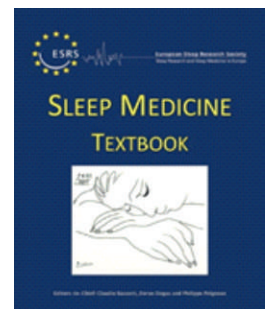
Publikace

Odborné články v časopisech s IF

- **Flegr, J., Horáček, J.** Negative effects of latent toxoplasmosis on mental health. *Frontiers in Psychiatry*. 2020, **10**(February), Art. 1012. IF 3,161
- **Vlček, P., Bareš, M., Novák, T., Brunovský, M.** Baseline difference in quantitative electroencephalography variables between responders and non-responders to low-frequency repetitive transcranial magnetic stimulation in depression. *Frontiers in Psychiatry*. 2020, **11**(February), Art. 83. IF 3,161

Knihy

- **XXXI. bohnické sexuologické dny.** Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2020. 91 s. (sig. 14 003/I)
- Bassetti, C., Dogas, Z., Peigneux, P. **ESRS sleep medicine textbook.** Regensburg, ESRS, 2014. 527 s. (sig. 15 004/II)

- **Křištofiková, Z., Springer, T., Gedeonova, E., Hofmannová, A., Říčný, J., Hromádková, L., Vyháněk, M., Laczó, J., Nikolai, T., Hort, J., Petrásek, T., Stuchlík, A., Valeš, K., Klaschka, J., Homola, J.** Interactions of 17β-hydroxysteroid dehydrogenase type 10 and cyclophilin D in Alzheimer's disease. *Neurochemical Research*. 2020(**45**), 915–927. IF 2,872
- Škařupová, K., Vlach, T., **Mravčík, V.** Early intervention and identification of gambling disorder: a systematic

literature review of strategies implemented by gambling operators. *Central European Journal of Public Health*. 2020, 28(1), 18–23. IF 0,636

Odborné články bez IF

- **Dvořáková, M., Kondrátová, L.** Deinstitutionalizace psychiatrické péče: příležitosti, rizika a předpoklady její úspěšné implementace. *Česká a slovenská psychiatrie*. 2020, 116(1), 30–37.
- Nováková, E., **Mravčík, V.** Dopady užívání alkoholu na okolí uživatele. *Hygiena*. 2020, 65(1), 10–16.

Humor – židovské anekdoty

V minulém čísle jsme se rozloučili s vybranými pasážemi a laskavým humorem z knihy Pavla Kasala a Štěpána Svačiny „Encyklopedie zdravotnického humoru“. Humoru v životě však není nikdy dost a mnohé jeho poklady nám leží mnohdy doslova pod rukou. Rádi bychom vás i napříště těšili dalšími vtipy a historkami z brožurek a knih, které mnozí čtenáři nebo i knihovny vyřazují nebo je čtenáři v knihovnách nehledají nebo přehlížejí. Poslední eventualita je příkladem **knihy Karla Poláčka s ilustracemi Bohumila Štěpána Židovské anekdoty** (3. vyd. Hradec Králové: Kruh, 1967. 111 s.), která nám padla do ruky při stěhování knihovny NOO. Snad vám její humor zpříjemní následující dny.

Vypravovalo se o všelijakých podivných příhodách. A tu pan Kraus takto počal: „Co byste řekli tomuhle. Jel jsem jednou do Anglie a na lodi bylo v podpalubí sto sudů se střelným prachem. A tu vám jeden sestoupil do podpalubí a hodil hořící sirku do jednoho sudu.“

„Strašné,“ zvolali posluchači, „no, a co? Ta loď vyletěla do povětří?“

„To si myslíte vy,“ odvětil pan Kraus pohrdavě. „Ale Bůh je mocný. Ta historie není vůbec pravdivá...“

O těchhle svátcích si pan Lissauer počínal v kostele náramně bouřlivě. Tak se horoucně modlil, až se rozčílil a čím dál byla jeho slova hlasitější a gestikulace bouřlivější.

Tu se ho dotkl šames konejšivě prstem: „Pane Lissauer, nekřičte tak na Pána Boha. Věřte mi, že v dobrotě se to dá lépe vyřídit...“

Jeden ženich prohlásil, že nekupuje zajíce v pytli. Chce vidět nevěstu, jak ji Pánbůh stvořil. Její rodiče bojují těžký boj. Ale protože jde o velmi dobrou partii, dali konečně své svolení.

Ženich pět minut prohlížel zádumčivě svlečenou nevěstu a pak prohlásil rezolutně: „Já si ji nevezmu. Její nos se mi nelíbí.“

Artur Katz je, chudák, úplně slepý. Ale přesto miluje ženy a zejména ženy bytelné, vlnadné, mohutných a tučných tvarů. Tak mu našli nevěstu takové jakosti.

I přivedli ho do domu nevěsty a povídají: „Hele, Artur, tady je tvoje nevěsta Rosa.“

„Dovolte, ať se podívám,“ povídá Artur a počal rukama odhadovat její přednosti. Hmatá kolem pasu, pořád kolem pasu a ještě kole pasu a najednou zvolal nadšeně: „To je pořád ještě Rosa?“

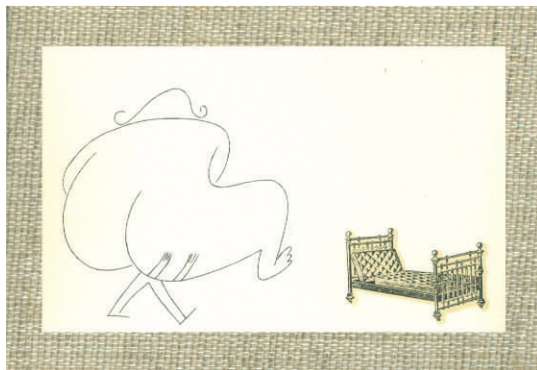
Pan doktor Kohn je starý mládenec. Jeho přátelé ho přemlouvají, aby už jednou do toho praštil.

„To jsou samé hezké věci,“ povídá, „ale já si dovedu takové manželství živě představit. Ráno vstanu, žena sedí doma. Jdu do ordinace, jsem tam několik hodin, přijdu domů – žena tu sedí. Pak jdu na návštěvu k pacientům. Vrátním se domů, ona tu pořád sedí. A nejde pryč a nejde pryč, kdyby ji hrom vzal...“

„Cože? Včera jste mě prosil o podporu, že nemáte na oběd, a dnes si tu sedíte a jíte lososa s majonézou...?“

„Podívejte se, pane Reiniš, vy máte moc řečí, a to já nemám rád. Když nemám peníze, nemůžu jíst lososa. Tak mi laskavě řekněte, kdy mám jíst lososa?“

Starý pan Bruckner musel jet parníkem z Terstu do Benátek. Strašně se bál mořské nemoci. Aby na to vyzrál, šel si večer lehnout do své kabiny, ačkoli parník odjížděl až ve 2 ráno. Myslí si, že až to pojede, zaspí to. V noci jej probudila strašná bouře. Po hrozném utrpení svítalo a pan Bruckner vylezl ven. Na nábřeží se přes mlhu prodírala tabule s nápisem: „Pro bouři je odjezd parníku odložen.“

Pan Druckner seděl v kavárně a hrál jedničky. Za ním seděl pan Popper a kibicoval. Pan Druckner koupil osmnáct a ptal se kibice o radu: „Co myslíte, pane Popper, mám ještě táhnout?“

Pan Popper se zamyslel a pravil: „Při posledním sčítání lidu se zjistilo, že v Praze je akorát padesát procent těch, kteří táhnou na osmnáct a koupí dobře, a druhých padesát procent, kteří na osmnáct ještě kupují a jsou trop. Tak já jim nemůžu radit, protože nevím, do které skupiny patříte.“

„Drzost, jakou mají někteří lidé, já vám říkám... Tadyhle pan Bloch si mě dovolil upomínat o mizerných tisíc korun. Chcete slyšet moji odpověď, co jsem mu psal? Tak si to nechte vypravovat“. „Pane Bloch,“ píše mu, „to je od Vás velká drzost, co si dovolujete. Víte, co s takovým člověkem, jako jsou oni, se nebudu bavit. Pošlou ke mně účetního, já mu vyplatím těch tisíc na dřevo a přidám mu pár facek.“

„Totiž, abyste mi rozuměl. Já bych mu byl takhle napsal, kdybych měl těch tisíc korun...“

K jednomu boháči přišel šnorer (židovský žebrák) žebrat. Boháč zavolal sluhu a pravil: „Johan, vyhoď toho chlapa, mně bolí nad ním srdce.“

„Pane Paschkes, vy vypadáte nějak špatně.“

„No, copak vám mám povídat! Játra nejsou v pořádku, žaludek mne bolí, krk mám zapálený, puls mi vynechává, nohy mám oteklé – a já sám nejsem taky v pořádku.“

V jednom městě byl následující zvyk: Když někdo z místních obchodníků ohlásil konkurs, přišli dva bubeníci a bubnovali před

krámem. Přišli jednoho dne před krám pana Feigla. Pan Feigl vyšel před krám a zvolal: „Co tady bubnujete? Já přece vůbec nejsem plejte!“ Zamlčel se a dodal po krátkém rozmyšlení: „Ale konečně... když už tady jednou jste – bubnujte dál.“

V ruské restauraci zavolal si Abraham Korach číšníka: „Číšníku, ten boršč není dost kyselý.“ „To, prosím, není boršč, to je bouillon.“ „No, když je to bouillon, tak je to kyselé dost.“

„Obžalovaný, přistupte blíže. Jak se jmenujete?“ „Jakub Abeles.“ „Odkud?“ „Z Tarnopole?“ „Čím jste?“ „Vetešník.“ „Náboženství?“ „Řekl jsem vám, že se jmenuji Jakub Abeles, jsem z Tarnopole a vetešník. Co vám mám ještě vypravovat? Jsem snad husita, ne?“

Pan Goldstein má velmi krásnou ženu. Jednou vzal jej jeho přítel stranou důvěrně: „Človče, copak jseš slepý? Tvoje žena má čtyři milence!“ „Jak to slepý?“ odvětil chladnokrevně pan Goldstein. „Já se raději účastním dobrého podniku s dvaceti procenty než špatného se sty procenty.“

Zážitky poutníka

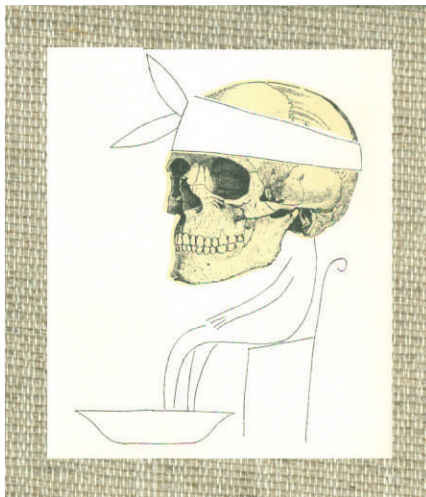
V minulém čísle jsme otevřeli novou rubriku s cílem upozornit na zajímavé destinace, kde je možné strávit příjemnou dovolenou nebo se jen vypravit na výlet. Vyzvali jsme zájemce, kteří by se chtěli s ostatními podělit o informace o tom, kde se jim líbilo, kde se setkali s výbornými službami, kde viděli něco mimořádného. Bohužel jsme se nesetkali s odezvou. Možná proto, že současná koronavirová pandemie výrazně ovlivňuje možnosti cestovat (alespoň zatím), možná proto, že krásná místa si každý spíš střeží sám pro sebe...

Prolistovat si devět století starý Korán? V Mauretánii můžete.

Mauretánie je mimořádně zajímavá, cestovatelsky stále téměř neobjevená a kulturně i nábožensky fascinující země v západní Africe, která hluboko v poušti – mezi saharskými dunami – ukrývá nejstarší nepřetržitě fungující knihovnu s převážně duchovní (pochopitelně islámskou) tematikou v celé Africe. Malá knihovna se nachází ve vesnici Chinguetti. Na první pohled ničím neupoutá, a pokud se cestovatel nedoptá, ani si nevšimne, že prošel kolem historického unikátu. Kromě knihovny se tu nachází jen jedna kamenná mešita a poloprázdný trh. V zemi prostoupené rasismem a náboženskou netolerancí, kde stále přetrvává otroctví (oficiálně zakázané v roce 1981, ovšem dosud nevymýcené), je Chinguetti se svou knihovnou jakousi oázou myšlení, tolerance a alespoň základního dialogu.

Legendami opředená knihovna se nachází v nenápadném nízkém hliněném statku s ma-

Bloch a Lderer nemluví spolu už dvacet let. Tuhle přišel pan Lederer do kavárny. Bylo to v sobotu večer a lokál byl plný. Jenom u jednoho stolu seděl jeden pán, a to byl pan Bloch. Lederer se posadil bez pozdravu a bez dovolení u tohoto stolu a dal najevo, že svého nepřítele nevidí. Tu přistoupil ke stolu člověk s pokladničkou, který vybíral na dobročinný účel. Bloch dal korunu. A když člověk zahrkal Ledererovi pokladničkou pod nosem, tu ukázal palcem Lederer na pana Blocha a pravil: „To bylo za obal.“

Tři přátelé hrají mariáš. Starý Freudenfeld vylicitoval betla, ale vtom ho ranila mrtvice a byl na místě mrtev. Jeho přátelé jsou hluboce dojatí. Po chvíli se zvedl pan Kraus a povídá: „Musím se podívat, jestli nebožtík Freudenfeld toho betla vyloženého. Já jsem mu chtěl dát na něj flek.“

Kibic seděl v kavárně od jedenácti dopoledne do pěti odpoledne. Přihlížel hře a spotřeboval k tomu množství sklenic vody a zápalek. Konečně chystá se k odchodu. „Číšníku,“ zavolal, „držte mé místo, než přijdu zpátky. Já si jenom skočím domů vypít kafe...“

Abychom se zcela nezpronevěřili svému záměru, uchopili jsme ho z jiné strany a připravili pro vás seriál článků, které vás zavedou na místa, na která se běžný turista málokdy dostane, a navíc místa nahlížená očima poutníka, který při svých cestách nebyl svázan programem komerčního zájezdu či časově omezeným itinerářem. Putoval pěšky nebo stopem a místa, kterými procházel, vnímal nejen očima. Úvodní zastavení věnujeme starověkým knihovnám.

lým dvorečkem, do kterého se vchází z prázdné písčité ulice. Dřevěné dveře na tradiční prastarý dřevěný klíč napovídají, že vykradení exponátů se tady nikdo neobává. Uvnitř je cítit atmosféra mnoha věků a v příjemném šeru nízké budovy vystavěné z kamenů skládaných nasucho stojí skromné dřevěné regály, na kterých odpočívají až 900 let staré Korány. Vedle několika nejstarších, skutečně mimořádně hodnotných Koránů, jsou zde desítky dalších – stovky let starých – knih: povětšinou Koránů, učebnic arabštiny a knih s tematikou islámského práva a islámské teologie. Zcela mimořádná je skutečnost, že si devět století starý Korán psaný ozdobnou arabštinou, doplněný modrými a zlatými kresbami, vázaný v gazelí kůži, můžete sami otevřít a pod dohledem příjemného knihovníka i prolistovat, což je u podobně hodnotných exponátů v Evropě naprosto nepředstavitelné. Unikátní exponáty nechrání žádné sklo,

žádná ochranka, žádná kontrolka vlhkosti nebo protipožární senzory, zkrátka nic. Po svolení knihovníka si cestovatel může opatrně vzít knihy do ruky, listovat a kochat se ozdobnou arabštinou a krásnými iluminacemi. Chinguetti se svou knihovnou bývá označováno jako sedmé nejsvětější místo islámu a je na seznamu chráněného kulturního dědictví UNESCO. Městečko bylo založeno v roce 777 a od 11. století bylo důležitou zastávkou obchodních karavan a střediskem učenců tehdejšího arabského světa. Ve 13. století se stalo mimořádně důležitou křižovatkou karavan mezi středomořím a subsaharskou Afrikou. Vrcholu své slávy dosáhlo Chinguetti v 17. století, kdy bylo povinnou zastávkou karavan směřujících do Mekky. Kdysi mělo pět velkých knihoven s tisícovkami knih, které sem lákaly učence a básníky z dalekých zemí. V té době zde panoval čilý obchodní ruch, který také umožnil získat vzácné knihy z tehdejších center islámské vzdělanosti Káhiry, Bagdádu, Damašku, Jeruzaléma nebo Timbaktu. Dnes tu zůstalo jen několik desítek obyvatel. Knihovna je soukromá, dědí se v otcovské linii a od svého založení je nepřetržitě funkční. Rodina vlastníků je zásadně proti digitalizaci exponátů, neboť se obává, že by tak přišla o svou jedinou tradiční živnost. Vstupné je vždy na dohodě s majitelem a smlouvá se o něm stejně jako při jakémkoli jiném obchodu v Mauretánii.

Více o unikátní knihovně, stále přetrvávajícím otroctví, rasismu nebo kulturním a náboženském šoku v Mauretánii a možnostech cestování po této izolované zemi zde: <https://www.hedvabnastezka.cz/zeme/afrika/mauritanie/35560-mauretanie-je-zeme-s-nejstarsi-knihovnou-jezdi-zde-nejdelsim-vlak-a-historii-prochazi-prizrak-rasismus-a-otroctvi/>

ThLic. Mgr. Ondřej Havelka, MBA, nezávisle procestoval více než stovku zemí po celém světě. Mimo dalších uskutečnil dvouletou cestu stopem a pěšky napříč celou Afrikou. Zabývá se odlehlými domorodými etniky, jejich kulturou a religiozitou, mezikulturním a mezináboženským dialogem. Vystudoval teologii, religionistiku, aplikovanou etiku a management na předních českých univerzitách. V současné době je doktorandem na UK. Napsal několik knih, např. Nový zákon pohledem cestovatele: Bible jako cestopis odhalující směr a smysl Cesty do nebeského Jeruzaléma nebo pohádku Jak se trpaslík Ferina rozplynul štěstím.